

A FELTÉTELESSÉG SZABÁLYRENDSZERE

a 2023-2027-es
támogatási időszakban

NEMZETI
AGRÁRGAZDASÁGI
KAMARA

AGRÁRMINISZTERIUM

**A FELTÉTELESSÉG SZABÁLYRENDSZERE A 2023-2027-ES
TÁMOGATÁSI IDŐSZAKBAN**

*A Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot fenntartására
vonatkozó gyakorlatok (HMKÁ)*

2023.

Tartalom

1. Bevezetés	9
2. Feltételeesség	13
2.1. HMKÁ 1 Állandó gyepterület fenntartása az állandó gyepterületnek a mezőgazdasági területhez viszonyított aránya alapján.....	16
2.2. HMKÁ 2 Vizes élőhelyek és tőzegláp védelme	19
2.3. HMKÁ 3 A szántóföldi tarlóégetés tilalma, kivéve növény-egészségügyi okokból	20
2.4. HMKÁ 4 Vízfolyások mentén védelmi sávok kialakítása.....	21
2.5. HMKÁ 5 A talajromlás és a talajerózió kockázatát csökkentő talajművelés, ideértve a lejtők dőlésszögének figyelembevételét.....	22
2.6. HMKÁ 6 Minimálisan megkövetelt talajborítás a fedetlen talaj elkerülésére a legérzékenyebb időszak(ok)ban.....	25
2.7. HMKÁ 7 Szántóföldi vetésváltás (kivéve a vízborítás alatt termesztett növénykultúrákat)	27
2.8. HMKÁ 8 Biológiai sokféleség megőrzése	32
2.8.1. Kunhalom, gémeskút	34
2.8.2. Táblaszegély.....	35
2.8.3. Erózióvédelmi sáv	36
2.8.4. Magányosan álló fa.....	37
2.8.5. Fa- és bokorcsoport.....	38
2.8.6. Fás-cserjés sáv	39
2.8.7. Parlagon hagyott földterület	40
2.8.8. Nem termelő beruházás keretében, szántóföldön létrehozott erózióvédelmi létesítmény	42
2.8.9. Szántóföldi művelés alatt nem álló vízvédelmi sáv	43
2.8.10. Ökológiai jelentőségű másodvetés	44
2.8.11. Nitrogénmegkötő növényvel bevetett terület.....	45
2.8.12. Kis kiterjedésű tavak	46
2.8.13. Kis vizes élőhelyek	47
2.8.14. Teraszok	48
2.9. HMKÁ 9 Környezeti szempontból érzékeny állandó gyepterületként megjelölt gyepterületek átállításának vagy felszántásának tilalma a Natura2000 területeken.....	50
Mellékletek	52
Rövidítések jegyzéke	56
Jogszabályok gyűjteménye.....	57
Ábrajegyzék	59

Tisztelt Olvasó!

Az Európai Bizottság elfogadta hazánk uniós Közös Agrárpolitikával kapcsolatos Stratégiai Tervét, mellyel zöld utat kapott a magyar agrárium érdekeinek megfelelő támogatáspolitikára.

Az új ciklusban a területalapú támogatások már egymásra épülnek, mint egy piramis. A legalsó szinten a támogatható terület fogalmának bővülése helyezkedik el, amely lehetőséget ad, hogy olyan területek is beszámolhatók legyenek a gazdálkodók számára a támogatásba, amik eddig nem voltak jelölhetőek az egységes kérelemben, vagy a helyszíni ellenőrzés során kerültek kizárásra a támogatható területből, mint például a mezővédő erdősávok, a fás cserjés sávok, a belvízzel borított területek.

Az alaptámogatáshoz, hivatalos nevén „a fenntarthatóságot elősegítő, alapszintű jövedelemtámogatás” átfogó fenntarthatósági feltételrendszer társul, amely ötvözi a kölcsönös megfeleltést és a zöldítés bizonyos elemeit. E feltételrendszer összefoglalásaként ajánlom figyelmükbe „A Feltételeesség szabályrendszere a 2023-2027-es támogatási időszakban” című kiadványunkat.

KÖSZÖNTŐ

A kiadványban szereplő számos elem közül csak néhány kiragadott példát említve - állandó gyepek fenntartása meghatározott arányban, a vizes élőhelyek és a tőzeglápok védelme, szántóföldi tarlóégetés bizonyos tilalma, vízfolyások mentén védelmi sávok kialakítása, a talajművelés, a talajromlás és erózió kockázatának csökkentése, figyelembe véve a lejtőmeredekséget is, minimális talajborítás a fedetlen talaj elkerülése érdekében a legérzékenyebb időszakokban szántóföldi vetésváltás nem termelő területek és tájképi elemek minimálisan előírt aránya szántókon, valamennyi mezőgazdasági terület tekintetében a tájképi elemek megőrzése – azt gondolom, hogy minden gazdálkodót érintő, lényeges és hasznos információkat tudunk megosztani Önnel.

Új időszak kezdődik, új feltételekkel, de biztosíthatom Önt, hogy a kamara falugazdászai, munkatársai a jövőben is segíteni fogják mindennek megértését és az ehhez való alkalmazkodást, az eredményes forrásle hívást.

Eredményes gazdálkodást kívánok!

Györfly Balázs
elnök
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

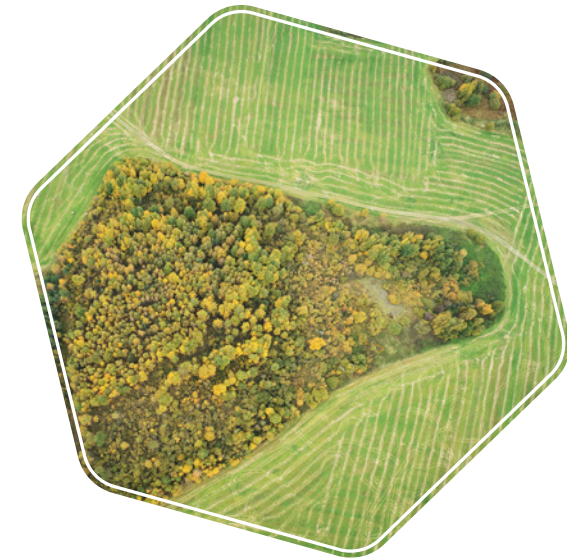

1. Bevezetés

A közös agrárpolitikában (továbbiakban: KAP) a 2014–2020 közötti (továbbiakban: korábbi) ciklust követően a 2021–2022 éveket átmeneti időszaknak tekintettük a 2023. január 1.-jétől indult és 2027. december 31.-ig tartó ciklusban. Az átmeneti időszak valamennyi tagállam számára biztosította az új ciklusra vonatkozó stratégiai terv elkészítését, egyúttal megteremtette a lehetőségét annak is, hogy az új ciklusra történő átállás zökkenőmentesen és folyamatosan történhessen meg. Az egyik leginkább szembetűnő eltérés, hogy a korábbi időszakokkal szemben a 2023-tól indult ciklusra vonatkozóan az I¹. és II. pillért² együtt kellett megtervezni és felépíteni úgy, hogy az megfeleljen az EU különféle stratégiáinak, irányelveinek (például **Zöld megállapodás**, **Termőföldtől az asztalig**, **Biodiverzitás stratégiák**).

1 I. pillér: a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére.

2 II. pillér: a vidékfejlesztést szolgálja társfinanszírozási rendszer szerint. A vidékfejlesztési politikát az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) és regionális vagy nemzeti források társfinanszírozással működtetik.

ELŐÍRÁSOK SZERINTI LEHETŐSÉGEK A GAZDÁLKODÓK SZÁMÁRA

2014-2020 időszak + 2021-2022
átmeneti évek

2023-2027

Önkéntes

Klímavédelmi és környezeti intézkedések a II. Pillérben (AKG, Erdészeti intézkedések, Beruházások)

Önkéntes

Klímavédelmi és környezeti intézkedések a II. Pillérben (AKG, ÖKO)

Kötelező

Zöldítés

Önkéntes

Agro-Ökológiai Program

Kötelező

Kölcsönös megfeleltetés

Kötelező

Feltételeesség

1. ábra – Előírások szerinti lehetőségek a gazdálkodók számára

2023-tól két jelentős változás lesz a korábbi időszakhoz képest (1. ábra).

- A korábbi időszakban előírt **Zöldítés** és **Kölcsönös megfeleltetés (továbbiakban: KM)** és a hozzájuk tartozó előírások átalakulnak és közösen alkotják a **2023-tól** bevezetésre kerülő **Feltételeességet** - egyes tájékoztatókban Kondicionalitásként említve -, amely a korábbi KM-hez hasonlóan minden közvetlen kifizetésben és egyéb érintett támogatásban részesülő számára **kötelező**.
- Továbbá **új elemként jelenik meg az önkéntes alapon, évente választható Agro-ökológiai Program (továbbiakban: AÖP)**, amelynek fő célja az agrárterületek ökológiai értékeinek megőrzése és növelése, ennek érdekében az AÖP területi alapon a teljes üzemterületre **igényelhető** támogatás.

2. Feltételeesség

A korábbi időszakban kötelező Zöldítés beépült:

- részben (az ökológiai fókuszterületek (EFA), állandó gyepek) a Feltételeesség előírásrendszerébe,
- részben (terménydiverzifikáció) az AÖP-be.

A Zöldítés beépülésével a továbbiakban a Feltételeesség adja a Kölcsönös megfeleltetés szabályrendszerével – Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (továbbiakban: HMKÁ), valamint a Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények (továbbiakban: JFGK) - egybefoglalt kötelező előírásrendszert.

Jelen kiadványunkban a Feltételeesség előírásrendszeréből a HMKÁ előírásokat ismertetjük, melyek kibővültek a Zöldítés egyes feltételeivel, úgymint az állandó gyepterületek megőrzése és az ökológiai fókuszterületek fenntartása. Az eddig ismert HMKÁ előírások 2023-tól új miniszteri rendeletben kerülnek meghatározásra, valamint az alábbi főbb változásokkal kerülnek kiegészítésre:

- új elemként megjelenik a **vizes élőhelyek és lápok védelme**, azonban a tagállami sajátosságok és a szükséges végrehajtási feladatok előkészítése miatt ezen előírás bevezetése csak **2025-től** esedékes (HMKÁ 2),
- a vízfolyások menti védősávokon egységes szabályozás alá került a műtrágya és a szerves trágya kijuttatása, megtartva a szerves trágyára vonatkozó szigorúbb előírásokat, valamint a növényvédőszer-használat tiltását, a vízfolyástól számított 5 méter széles sávon belül (HMKÁ 4),
- az erózió elleni védekezés érdekében a 12 %-nál meredekebb lejtésű területeken az eddig ismert szabályozásokon túl a korlátozás alá eső növények köre kibővítésre került az összes kapás kultúrára, beleértve a kukorica és a napraforgó, valamint az őszi káposztarepce 24 cm-nél nagyobb sortávolságon való termesztését is. Ezeket a fajtákat csak szintvonalasan vagy erózió elleni védősávok beiktatásával, vagy közvetlenül lehet termesztetni (HMKÁ 5),
- ültetvények esetében két előírás kerül bevezetésre. 12% meredekebb lejtőn lévő ültetvényeknél sorköz takarás kialakítása mulcsozással vagy egynyári növényvel, valamint ültetvény kivágását követően –amennyiben a gazdálkodó újra szeretné telepíteni talajtakarást szükséges biztosítani a területen (HMKÁ 6)

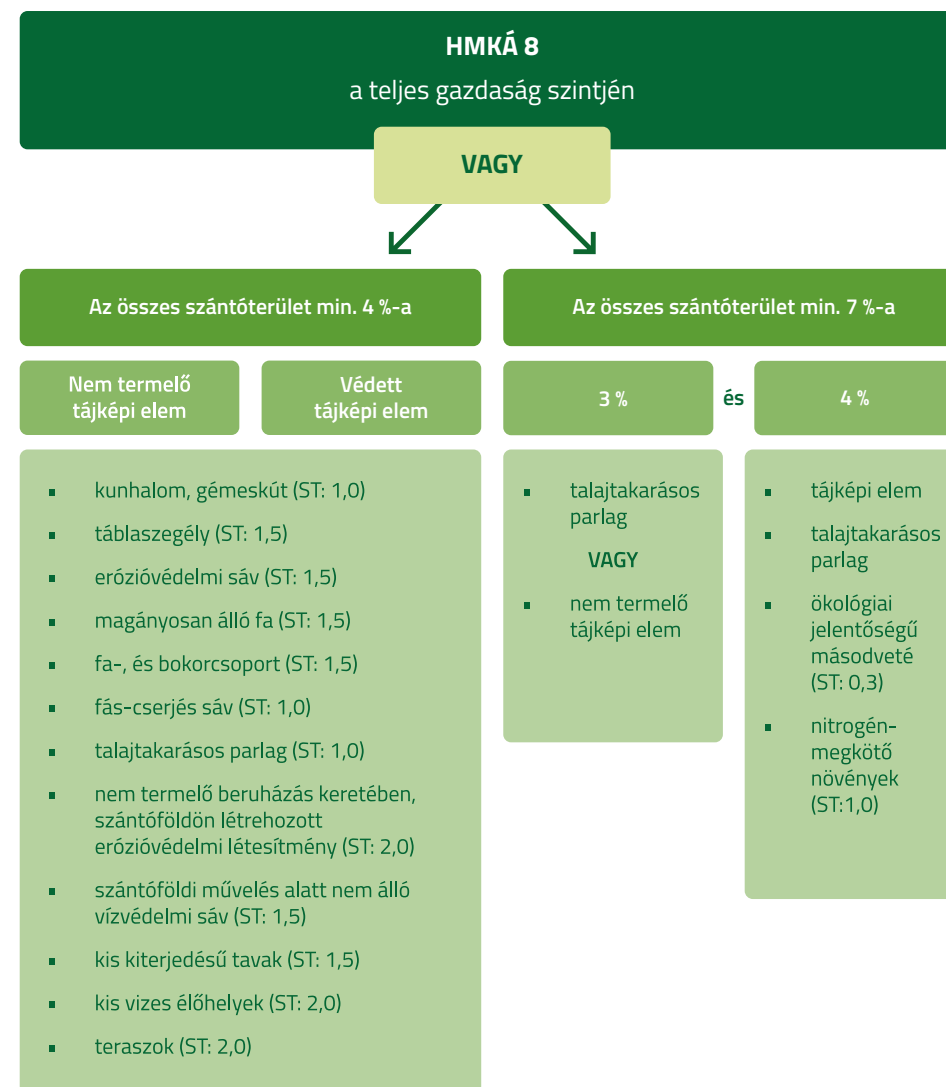
- néhány kivételtől eltekintve minden gazdálkodónak kötelező lesz a szántóterületének bizonyos részén **nem termelő területet** vagy tájképi elemet fenntartani. Ebben az előírásban a **gazdaság összes szántóterületének méretéhez viszonyítva** két lehetőség választható (2. ábra):
  - a szántóterület legalább **4%-a** kifejezetten **nem termelő** terület vagy tájképi elem kell, hogy legyen, beleértve a parlagon hagyott földterületeket is,

VAGY

- a szántóterület legalább **7%-a** nem termelő terület vagy tájképi elem, beleértve a parlagon hagyott földterületeket továbbá a növényvédő szerek használata nélkül termesztett ökológiai másodvetéseket (zöldtrágya/takarónövény) vagy nitrogénmegkötő növényeket.

Amennyiben a gazdálkodó a **7%-os** mértéket választotta, akkor annak úgy kell megoszlania a gazdaság teljes szántóterületéhez viszonyítva, hogy a 7%-ból:

- legalább 3%-ban** valósít meg parlagon hagyott földterületet vagy nem termelő tájképi elemet, és
- legfeljebb 4%-nak** megfelelő területen pedig nem termelő tájképi elemnek vagy parlagnak vagy növényvédő szerek használata nélkül termesztett ökológiai jelentőségű másodvetésnek vagy nitrogénmegkötő növényeknek kell lennie (HMKÁ 8).

2. ábra – HMKÁ 8 előírása

2.1. HMKÁ 1 Állandó gyepterület fenntartása az állandó gyepterületnek a mezőgazdasági területhez viszonyított aránya alapján

Az állandó gyepterületek (3. ábra) segítik a szénmegkötést és részt vesznek a helyi klíma-rendszerek szabályozásában, elősegítik a talajerózió elleni védelmet, élőhelyként és tájképi elemként hozzájárulnak a biológiai sokféleség védelméhez, az élőhelyek és tájak megőrzéséhez. Az állandó gyepterületek így közvetve szerepet játszanak a szénkészletek megővésében hozzájárulva ezzel az éghajlatváltozás mérsékléséhez.

A kötelezettség nem gazdaság szintű, az állandó gyepterületeket az **ország gyepterületének** a 2018. évi 14,41%-os referenciaarányához³ képest kell megőrizni, amely **legfeljebb 5%-kal csökkenhet**. Abban az évben, amikor ezt a csökkentett tagállami határértéket átlépjük, azon gazdálkodóknak visszaállítási kötelezettségük keletkezik, akik a megelőző két évben⁴ állandó gyepterületet törtek fel az egységes kérelemben szereplő adataik szerint.

Visszaállítási kötelezettség

A gazdálkodó visszaállítási kötelezettségének mértékét a feltört állandó gyepterületnek minősülő földterületek méretével arányosan kell megállapítani. A **visszaállítási kötelezettséget** nem csak a feltört terület újbóli gyepesítésével, hanem más terület – kivéve erdőterület – gyepké alakításával is lehet teljesíteni, vagy akár a meglévő ideiglenes gyepterület állandó gyepterületté alakításával úgy, hogy a visszaállított területnek el kell érnie a minimum 0,25 hektárt.

Az állandó gyepterületté visszaállított vagy állandó gyepterületként létrehozott területek a visszaállítás, illetve létrehozás első napjától kezdve állandó gyepterületnek minősülnek és azokat a visszaállítás vagy létrehozás időpontjától számított **5 évig fenn is kell tartani**.

³ A referenciaarány megállapításánál a 2022/126/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 48. cikk (1) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni.

⁴ A visszaállítási kötelezettséget uniós jogszabály nem szabályozza, Magyarország saját tagállami hatáskörben döntött, hogy visszamenőlegesen két évet vizsgál, ennek oka, hogy minél korábban megyünk vissza, annál nagyobb lesz a valószínűsége, hogy objektív akadályai lesznek a gyepterület visszaállításának.

Meglévő ideiglenes gyepterület állandó gyepterületté alakításának esetében a fenntartási kötelezettség az ideiglenes gyepterület telepítésétől számított 5 évig áll fenn.

A gazdálkodónak a következő évi egységes kérelemben kell nyilatkoznia arról, hogy eleget tett a visszaállítási kötelezettségnek. Meg kell jelölnie az állandó gyepterületei közül azokat, amelyeket az előző évi visszaállítási kötelezettség miatt alakított ki. Ideiglenes gyepterület állandó gyepké alakítása esetében ezen felül a gazdálkodónak arról is nyilatkoznia kell, hogy hány évre visszamenőlegesen minősül a szóban forgó terület ideiglenes gyepnek.

FONTOS

Nem keletkezik visszaállítási kötelezettség akkor, ha az állandó gyepterületet beerdősíti a kezelője kivéve, ha az erdőesítés során karácsonyfa-ültetvény vagy energetikai faültetvény telepítése történt. Továbbá, nem teljesíthető a visszaállítási kötelezettség ökológiai gazdálkodásban részt vevő területen, kivéve ha más módon a visszaállítás nem teljesíthető.

3. ábra – Állandó gyepterület

Amennyiben a gazdálkodó a Natura2000 gyepet feltöri vagy átalakítja, - az országos állandó gyep aránytól függetlenül - visszaállítási kötelezettsége keletkezik⁵. A visszaállítási kötelezettségről a gazdálkodónak a területileg illetékes természetvédelmi hatóság küld hivatalos értesítést, melyben haladéktalanul elrendeli a feltört, vagy átalakított gyep visszaállítását. Az értesítés pontos utasításokat ad a visszaállítás módjára vonatkozóan. A visszaállítási kötelezettségnek való megfelelést a természetvédelmi hatóság helyszíni ellenőrzés keretében ellenőrzi. A kötelezettség csak a terület teljes visszaállításával teljesíthető, részleges teljesítés nem elfogadható.

⁵ 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről - 8.§. 4. bekezdés

2.2. HMKÁ 2 Vizes élőhelyek és tőzegláp védelme

A vizes élőhelyek (4. ábra) és a tőzeglápok hozzájárulnak a magas kötött-széntartalmú talajok védelméhez, ezáltal elősegítik a szénmegkötést és hozzájárulnak a klímaváltozás elleni küzdelemhez.

Magyarország él az Európai Bizottság (továbbiakban: EB) által nyújtott engedménnyel, így ezt az előírást 2025-től fogja bevezetni. A bevezetésig kialakításra kerülnek a pontos lehatárolások, valamint a hozzá kapcsolódó betartandó gyakorlatok.

4. ábra – Vizes élőhely

2.3. HMKÁ 3 A szántóföldi tarlóégetés tilalma, kivéve növény-egészségügyi okokból

Az előírás célja a talaj szervesanyag tartalmának fenntartása, mivel a tarlóégetéssel károsodnak a talajban lévő hasznos élő szervezetek, a talaj amúgy is lecsökkent szervesanyag készletét tovább pazaroljuk – rontva ezzel szerkezetét, aszálytűrését, vízmegtartó képességét, nem utolsósorban pedig az égetés az élővilág számára is jelentős károkat okoz (nyílt, bolygatott felületet generál, amelyen az özőnfajok tudnak a legkönnyebben megtelepedni). A tarlóégetés (5. ábra) nem csak a talajba juttatható, illetve a talajban lévő szerves anyag felelőtlen pazarlását jelenti, de levegőszennyezést is okoz, melyet a levegő védelméről szóló hazai jogszabály⁶ is tilt.

5. ábra – Tarlóégetés

! TILOS!

Az előírás értelmében tarló, nád, valamint növényi maradvány égetése, kivéve, ha a területen kártevő, vagy kórokozó jelenik meg és a növényvédelmi hatóság védekezési intézkedésként határozattal rendeli el az égetést.

⁶ 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet 27.§. (3) bekezdés

2.4. HMKÁ 4 Vízfolyások mentén védelmi sávok kialakítása

A vízvédelmi sávok (6. ábra) és a kialakításukra vonatkozó intézkedések együttesen járulnak hozzá a vízszennyezés elleni védelemhez, ezáltal csökkentve a felszíni és felszín alatti víztestek állapotának romlását.

6. ábra – Vízfolyás menti védelmi sáv

A vízfolyások, vagy felszíni víztestek mentén kialakítandó vízvédelmi sávokra vonatkozó előírások⁷ 2023-tól az alábbiak szerint módosultak:

! TILOS!

Műtrágya, szervestrágya és növényvédőszer kijuttatása

- Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben (továbbiakban: MePAR) grafikuson megjelölt egyéb felszíni vízfolyások partvonalától mért 5 méteres sávon belül. A partvonalától mért védőtávolság 3 méteres sávra csökkenthető, ha a mezőgazdasági művelés alatt álló tábla 50 méternél nem szélesebb és 1 hektárnál kisebb területű,
- völgyzáró gátas halastavak esetében a partvonalától mért 5 méteres sávon belül,
- a MePAR-ban grafikuson megjelölt 5000 négyzetméter feletti állóvizek partvonalától mért 20 méteres sávon belül.

⁷ Jelenleg hatályos előírások az 50/2008. (IV.24.) FVM rendeletben.

A meghatározott védőtávolságok szerveztrágya esetében nem vonatkoznak az itatóhelyet megközelítő legeltetett állatok által elhullatott trágyára.

! FONTOS

Amennyiben a vízfolyások mentén kialakított védelmi sávokat a HMKÁ 8 előírásban nem termelő tájképi elemként szeretnék elszámolni, akkor ezeken a területeken mezőgazdasági tevékenység nem folytatható, kizárólag a kultúrállapotot biztosító tevékenység, azaz tisztító kaszálás, tisztító legeltetés és mechanikai gyomirtás végezhető.

A védőtávolság nem csökkenthető 5 m alá, ha a mezőgazdasági termelő a vízvédelmi sávot HMKÁ 8 nem termelő tájképi elemként el kívánja számolni.

2.5. HMKÁ 5 A talajromlás és a talajerózió kockázatát csökkentő talajművelés, ideértve a lejtők dőlésszögének figyelembevételét

Az előírás célja az erózió elleni védekezés, a humuszos termőréteg megtartása és a talajminőség megőrzése. A talajok állapota szoros összefüggésben van a területek vízgazdálkodásával, valamint a termőképességével. Az egészségesen rétegzett talaj, melynek nem erodálódott a felső humuszos rétege, többet képes segíteni a gazdaságban, mint bármilyen mesterségesen a területre juttatott tápanyag.

Ezt az előírást az ország teljes, a vonatkozó MePAR fedvény alapján kijelölt területén alkalmazni kell, ahol 12%-nál meredekebb lejtők (7. ábra), szántók, illetve ültetvények találhatóak.

Az erózió elleni védekezésre vonatkozó előírások⁸ a 2023-as évtől kiegészültek, az alábbi változások kerültek bevezetésre.

! TILOS!

A 12%-nál meredekebb lejtésű területen a kapásnövények – beleértve a kukorica, napraforgó, valamint az őszi káposztarepce 24 cm-nél nagyobb sortávolságon való termesztése.

⁸ Jelenleg hatályos előírások az 50/2008. (IV.24.) FVM rendeletben.

! KIVÉTEL!

Az előírásban foglaltak alól abban az esetben mentesül a gazdálkodó, ha az erózióveszély csökkentésére:

- direktvetést alkalmaz,
- szintvonalas művelést folytat és/vagy,
- a rétegvonalakkal párhuzamos, illetve az eróziós jegyeket mutató területeken lefolyást gátló füvesített vagy fás erózióvédelmi sávokat⁹ alakít ki.

Az erózióvédelmi sávnak (3-20m szélességben) a tábla lejtővel párhuzamos tengelyén mérve legalább 100 méterenként jelen kell lennie azzal, hogy amennyiben a tábla lejtővel párhuzamos oldalai átlagosan (8. ábra):

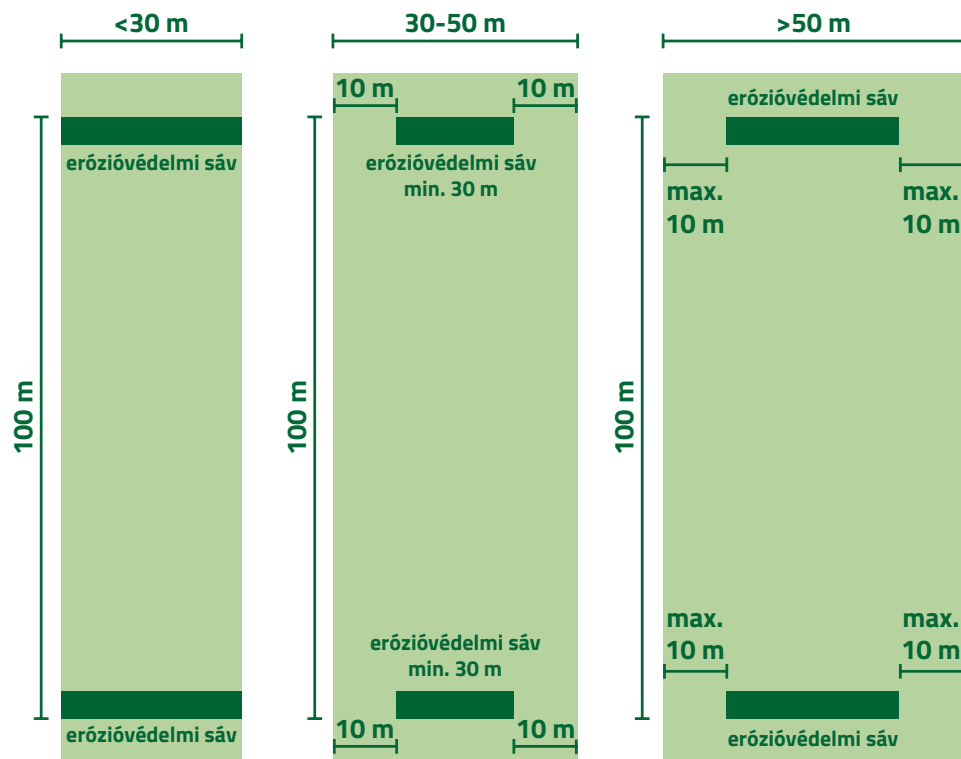
- kevesebb mint 30 méterre futnak egymástól, úgy az erózióvédelmi sávnak össze kell kötnie a tábla két szélét;
- 30 és 50 m között futnak egymástól, az erózióvédelmi sávnak legalább 30 m hosszúnak kell lennie és a sáv valamint a tábla széle közötti távolság nem lehet nagyobb 10 m-nél;
- több mint 50 méterre futnak egymástól, úgy az erózióvédelmi sávnak olyan hosszúnak kell lennie, hogy a tábla két szélén egyenként legfeljebb 10 méteres távolság lehet a sáv vége és a tábla széle között.

7. ábra – Teraszos művelés 12%-nál meredekebb lejtőn

Kötelező továbbá a szőlőültetvények esetében az erózió megakadályozására kialakított teraszok megőrzése.

⁹ Olyan fás- vagy lágyszárú növényzettel borított terület, ami a rétegvonallal párhuzamosan helyezkedik el, legalább 3 méter de legfeljebb 20 méter átlagos szélességgel rendelkezik, és legalább 30 méter hosszú.

8. ábra – Erózióvédelmi sáv kialakításának szabályai

2.6. HMKÁ 6 Minimálisan megkövetelt talajborítás a fedetlen talaj elkerülésére a legérzékenyebb időszak(ok)ban

Az előírás célja a talajvédelem biztosítása a legérzékenyebb időszakokban, a talajtakarás (9. ábra) ugyanis véd az erózió ellen, segíti a szénmegkötést és megelőzi a kipárolgással való vízvesztést, emellett a talajtakaró növény természetese és beforgatása hozzájárul a talaj szervesanyag tartalmának növeléséhez, a talajszerkezet és a talajpotenciál javításához.

Magyarországon - figyelembe véve az éves csapadék eloszlását és a napsugárzás intenzitását - a nyár végi időszak jelenti a legnagyobb kockázatot talajdegradációs¹⁰ szempontból. Ebben a száraz és erős sugárzással terhelte időszakban a talajfelszín fedése kritikus fontossággal bír, mivel a talajon lévő zöld növény, vagy szármagadvány véd a nap, a szél és az eső talajszerkezetet károsító hatásaitól, egyúttal lehetővé teszi, hogy a talaj morzsalékos maradjon és ne iszapodjon el.

9. ábra – Mulccsal takart talajfelszín

¹⁰ A talaj szerkezeti és összetételi romlásának eredményeként fellépő termékenységcsökkenés.

! FONTOS

Minimális talajtakarás a legérzékenyebb időszak(ok)ban és területeken:

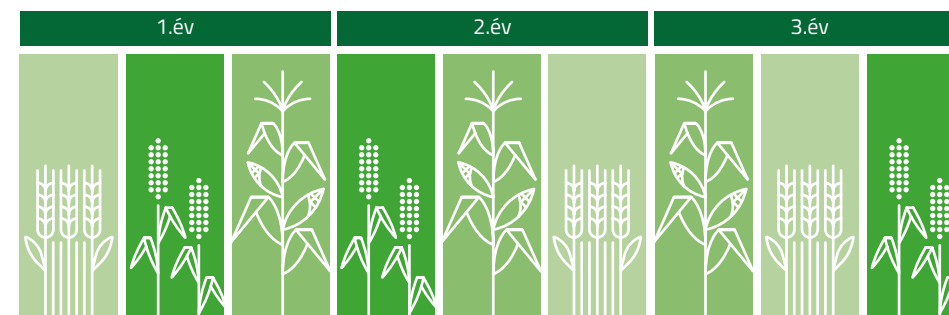
- **szántóterületek esetében fenn kell tartani a minimális talajborítást a nyári és őszi betakarítás után:**
  - **őszi kultúra – beleértve a legalább december 31-ig a területen tartott másodvetést - vetésével, amit az előző kultúra lekerülése után az agronómiailag indokolt időn belül el kell vetni vagy**
  - **amennyiben a nyári betakarítású kultúra lekerülése és az őszi kultúra elvetése között egy hónapnál több idő telik el, úgy az agronómiailag indokolt időn¹¹ felüli periódusban a tarló fenntartásával vagy másodvetéssel;**
  - **a tarló szeptember 30-áig történő megőrzésével, azzal, hogy tarlóval borított területen legfeljebb sekély tarlóművelés és ápolás végezhető**
- **az ültetvények esetében két előírás kerül bevezetésre:**
  - **12%-nál meredekebb lejtőn található ültetvényeknél legalább mulcsozással vagy egynyári növények vetésével gondoskodni kell a sorközök talajtakarásáról,**
  - **minden ültetvény esetében az ültetvény kivágását követően, amennyiben a gazdálkodó újra kívánja telepíteni, a kivágás és az újratelepítés közötti időszakban biztosítani kell a talajtakarást, figyelembe véve az előkészítéshez szükséges agronómiailag indokolt időt.**

2.7. HMKÁ 7 Szántóföldi vetésváltás (kivéve a vízborítás alatt termesztett növénykultúrákat)

Az előírás célja, hogy hozzájáruljon a talajpotenciál megőrzéséhez azáltal, hogy a helyes növényssorrend kialakítása és a nagyobb diverzitás egyaránt csökkenti a növényvédőszer felhasználást.

Fő szabály az éves vetésváltás betartása a szántóterületeken (10. ábra).

Két főnövény¹² között megfelelően vetett másodvetés¹³ úgy tekintendő, hogy azzal a vetésváltás teljesül. A vetésváltáshoz figyelembe vehető másodvetésnek minősül a tárgyévre az egységes kérelemben bejelentett első főnövény betakarítása után a következő év első főnövényéig betakarított vagy zöldtrágya növényként talajba forgatott növénykultúra, ahol mind az első főnövény lekerülését követő, mind a második főnövény vetését megelőző talajmunkákra az agronómiailag indokolt időt meg kell hagyni. (11. ábra) A másodvetésnek mindkét főnövénytől különböző nemzetségű növénycsaládkhoz kell tartoznia, mely előírás vonatkozik a keverékek minden komponensére is. Ugyanazon nemzetségbe tartozó növények tavaszi és őszi változata által a vetésváltás nem teljesül, például őszi búza és tavaszi búza nem megfelelő a vetésváltás szabályai szempontjából.

10. ábra – Főszabály szerinti megfelelés

¹¹ az előző növénykultúra lekerülését követő legfeljebb egy hónap

¹² főnövény: az a növény, amelyet az adott évben a földhasználó az adott évi egységes kérelemnek benyújtásakor első növényként jelöl meg.

A vetésváltás szempontjából különböző növénykultúrának kell tekinteni:

- a termények botanikai osztályozásában meghatározott különböző nemzetségek bármely kultúrája,
- a Brassicaceae (káposztafélék), Solanaceae (burgonyafélék) és Cucurbitaceae (tököfélék) növénycsaládokba tartozó bármely faj kultúrája,
- a parlagon hagyott földterület (AKG/ÖKO esetében zöldugar),
- ideiglenes gyepek,
- a másodvetés kizárólag abban az esetben vehető figyelembe vetésváltásként, ha megfelel az EK rendelet szerinti definíciónak, minden komponense tekintetében különböző kultúrának tekinthető az előveteményhez és az utóveteményhez képest, valamint az EK rendelet szerint bejelentésre került agrotechnikai műveletként.

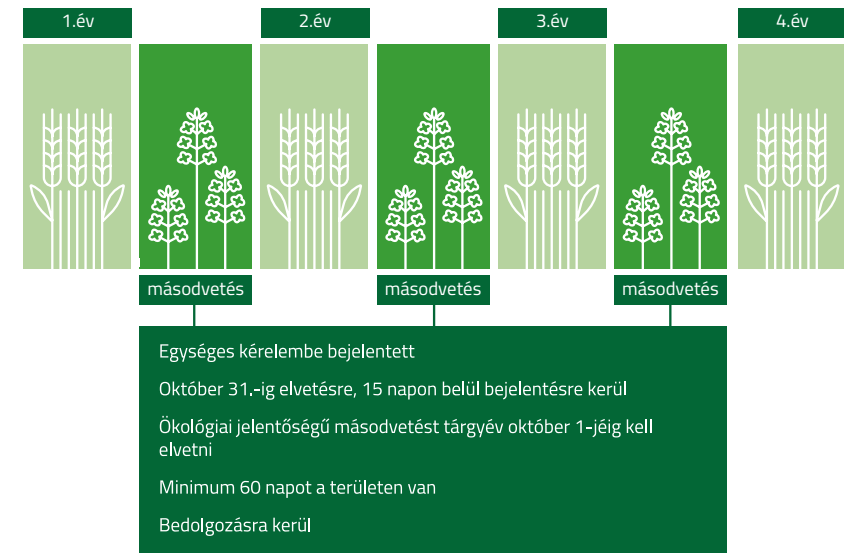
Az uniós szabályozás e követelmény teljesítésének tekintetében lehetőséget ad a gazdálkodónak némi rugalmasságra, a teljes gazdaságra és tárgyévre vonatkozóan a vetésváltás teljesítésében. Az alább felsorolt kivételekkel vagy hibrid kukorica termesztéssel nem érintett szántóterületek legalább 33,33%-án valósítja meg a vetésváltást és emellett biztosítja, hogy minden szántóterületén megvalósul a vetésváltás 3 éven belül úgy, hogy a 3 év alatt legalább egyszer különböző főnövényt termeszt, mint a másik 2 évben (12. ábra).

Az egymástól eltérő növénykultúra meghatározásánál továbbra is az 1307/2013 EU rendelet 44. cikk (4) bekezdésének megfelelő osztályozás az irányadó.

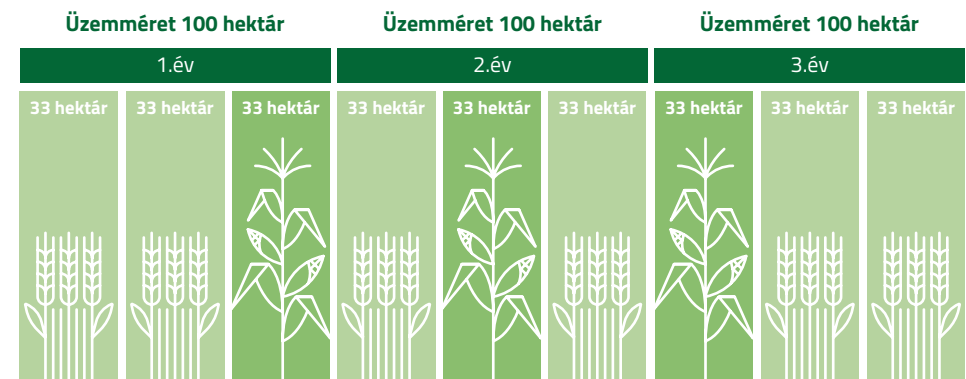
! KIVÉTEL!

Önmaguk után nem vethető növények, melyekre a fenti rugalmasság nem alkalmazható: burgonya, napraforgó, káposztarepce, szójabab, cukorrépa, olajtök, valamint a dinnye. A másodvetés azonban itt is megtöri a sort. Ezen szabály a 10 hektár alatti szántóval rendelkező gazdálkodók esetében is betartandó!

13 a tárgyévre az egységes kérelemben bejelentett első főnövény betakarítása után a következő év első főnövényének vetéséig betakarított vagy zöldtrágya-növényként talajba forgatott vagy bedolgozott növénykultúra, ahol mind az első főnövény lekerülését követő, mind a második főnövény vetését megelőző talajmunkákra az agronómiailag indokolt időt meg kell hagyni és a másodvetésnek a megelőző főnövénytől különböző növénycsaládhoz kell tartoznia azzal, hogy a keverékek minden komponensére a növénycsalád különbözőségnek teljesülnie kell.

11. ábra – Másodvetés (pl. fehérmustár) beillesztése a vetésváltásba

12. ábra – Vetésváltás a rugalmasság adta lehetőségek figyelembevételével

ELTÉRÉS A 2023-AS KÉRELMEZÉSI ÉVBEN

Magyarország él a 2022/1317/EU végrehajtási rendeletben foglalt eltérés lehetőségével és mentesíti a gazdálkodókat a vetésváltási kötelezettség alól (13. ábra). Viszonyítási alap a 2022. évi egységes kérelemben bejelentett növény.

13. ábra – Vetésváltás értelmezése a mentesség figyelembevételével (búza, kukorica)

! FONTOS

Önmaguk után nem vethető növények, amelyekre a mentesség 2023-ban sem vonatkozik: burgonya, napraforgó, káposztarepce, szójabab, cukorrépa, olajtök, dinnye, azonban a másodvetés itt is megtöri a sort és a viszonyítási alap ebben az esetben is a 2022. évi egységes kérelembe bejelentett növény.

! FONTOS

Vetőmagtermesztés céljából vetett hibridkukorica legfeljebb 4 évig termeszthető önmaga után.

HMKÁ 7 előírás alóli kivétel

A gazdaság kivételt képez abban az esetben:

- Üzem szántóterülete 10 hektárnál kisebb
- a támogatható mezőgazdasági területük több mint 75%-a állandó gyepterület, illetve vízzel elárasztott növények (rizs) vagy ezek kombinációjából tevődik össze
- a szántóterület több mint 75 %-át gyeperület vagy egyéb takarmánynövények, parlag, hüvelyes növények vagy ezek kombinációja alkotja.

A gazdaságon belül az alábbi területeken nem kell megvalósítani a vetésváltást:

- Élő szántóföldi kultúrák, beleértve az ideiglenes gyeperületet, valamint a víz alatt álló kultúrákkal borított területek
- parlagon hagyott területek

! FONTOS

Burgonya, napraforgó, káposztarepce, szójabab, cukorrépa, olajtök, valamint dinnye esetében, a 10 hektár alatti termelők számára is kötelező a vetésváltás előírásának betartása, mely csak másodvetéssel oldható fel.

Ökológiai gazdálkodás szerint tanúsított területek automatikusan megfelelnek ezen előírásnak.

2.8. HMKÁ 8 Biológiai sokféleség megőrzése

A HMKÁ8. előírásának elemei:

- nem termelő tájképi elemek és területek minimális arányának fenntartása;
- védett tájképi elemek megőrzése;
- sövények és fák kivágásának tilalma költési és fiókanevelési időszakban

Nem termelő területek és tájképi elemek minimálisan előírt aránya szántóterületeken

Az előírás célja a nem termelő tájképi elemek vagy mezőgazdasági területek fenntartása a gazdaságon belüli biológiai sokféleség (14. ábra) javítása érdekében.

Ebben az előírásban a gazdaság összes szántóterületének méretéhez viszonyítva két lehetőség választható:

- a szántóterületek legalább 4%-a kifejezetten nem termelő területnek vagy tájképi elemnek kell lennie, beleértve a parlagon hagyott földterületeket is,

VAGY

- a szántóterület legalább 7%-a nem termelő terület vagy tájképi elem, beleértve a parlagon hagyott földterületeket továbbá a növényvédő szerek használata nélkül természetű ökológiai jelentőségű másodvetés (zöldtrágya/takarónövény) vagy nitrogénmegkötő növényeket.

Amennyiben a gazdálkodó a 7%-os mértéket választotta, akkor annak úgy kell megoszlania a gazdaság teljes szántóterületéhez viszonyítva, hogy a 7%-ból:

- legalább 3%-ban valósít meg parlagon hagyott földterületet vagy nem termelő tájképi elemet, és
- legfeljebb 4%-nak megfelelő területen pedignem termelő tájképi elemnek vagy parlagnak vagy növényvédő szerek használata nélkül természetű ökológiai másodvetésnek vagy nitrogénmegkötő növényeknek kell lennie (vagyis megengedett a termelési célú használat is).

14. ábra – Biológiai sokféleség

Nézzük egy példán keresztül (15. ábra)!

A gazdaság szántóterülete: 150 hektár		
Választható előírás	Választható előírás	
4% nem termelési célú használat = $150 \times 0,04 = 6$ hektár	magnövelt területen 7%-on = $150 \times 0,07 = 10,5$ hektár,	
- nem termelő tájképi elem** vagy, - parlag* vagy, - ezek választott arányú kombinációja	amiből	
	3% nem termelési célú használat = $150 \times 0,03 = 4,5$ hektár	4% lehet akár termelési célú használat IS = $150 \times 0,04 = 6$ hektár
nem termelő tájképi elem	- nem termelési célú tájképi elem** vagy, - parlag* vagy, - ezek választott arányú kombinációja	- tájképi elem** vagy, - parlag vagy, - növényvédő szerek használata nélkül természetű másodvetés vagy, - nitrogénmegkötő növény természetű
	nem termelő tájképi elem	Tájképi elem
Nem termelő beruházás keretében, szántóföldön létrehozott erózióvédelmi létesítmény (ST: 2,0)	Nem termelő beruházás keretében, szántóföldön létrehozott erózióvédelmi létesítmény (ST: 2,0) Parlag (ST: 1,0)	Ökológiai másodvetés (ST: 0,3)
= $150 \times 0,04 = 6$ hektár súlyozási tényezője 2,0 => 3 hektár	= $150 \times 0,03 = 4,5$ hektár súlyozási tényezők 2,0 és 1,0 => 4,5 hektár	= $150 \times 0,04 = 6$ hektár súlyozási tényezője 0,3 => 20 hektár
Az előírást a nem termelő tájképi elem súlyozási tényezője miatt elegendő 3 hektáron megvalósítani.	Az előírást 2,5 hektár parlag és 1 hektár erózióvédelmi létesítmény megvalósításával teljesíthető.	Az előírást a tájképi elem súlyozási tényezője miatt 6 hektár helyett 20 hektáron kell megvalósítani.

* Január 1 és Augusztus 31 között nem lehet vetni és betakarítani, kizárólag tisztító legeltetés, tisztító kaszálás engedélyezett

** súlyozási tényezővel (ST) módosított terület

15. ábra – Példa a HMKÁ 8 előírás teljesíthetőségére

Tájképi elemek listája

A tájképi elemek megőrzésére előírt kötelezettséget az alábbi elemekkel lehet teljesíteni.

! FONTOS

Az előírásokban foglalt választott kötelezettségek teljesítése esetén a tájképi elemek külön súlyozási tényezővel rendelkeznek, emiatt az elszámolható területméretet a terület és a súlyozási tényező szorzata adja. Az új rendszerben minden tájképi elemet kizárólag a mezőgazdasági parcella¹⁴ (tábla) részeként lehet bejelenteni, elszámolni és igényelni.

Védett tájképi elem: magányosan álló fa, fa- és bokorcsoport, gémeskút, kunhalom, terasz és kis kiterjedésű tó.
nem termelő tájképi elemek: védett tájképi elemek, valamint fás, cserjés sáv, táblaszegély, vízvédelmi sáv, kis vizes élőhely, erózióvédelmi sáv, nem termelő beruházás erózióvédelmi létesítmény.

2.8.1. Kunhalom, gémeskút

Súlyozási tényező: 1,0

Kizárólag a MePAR-ban lehatárolt védett kunhalmok és gémeskutak (16. ábra) fogadhatóak el, amelyeknek szántóterületen kell elhelyezkedniük. A kunhalom területén semmilyen mezőgazdasági talajmunka nem végezhető.

! TILOS!

A kunhalom területén végzett fakivágás során a földmű bolygatása.

! KIVÉTEL!

A gyp felszínborítás helyreállítása érdekében történő előkészítő beavatkozás.

¹⁴ mezőgazdasági parcella: egy gazdálkodó által bejelentett, egybefüggő, egy növénykultúrával borított földterület, azzal, hogy a mezőgazdasági parcella részét képezheti a rajta elhelyezkedő nem termelő tájképi elem és egyéb tájképi elem

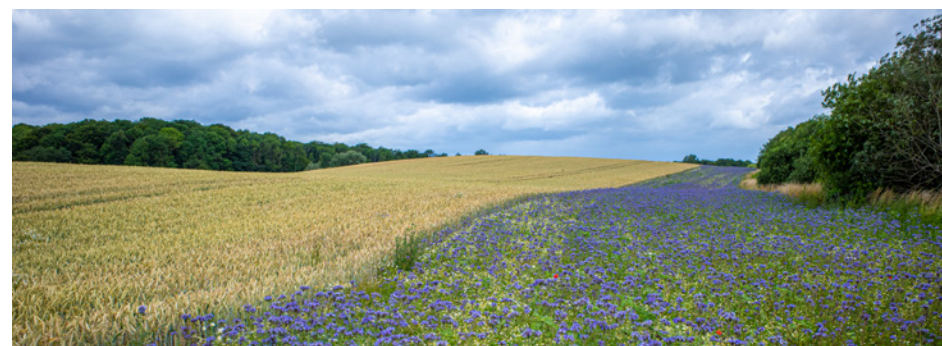
16. ábra – Gémeskút

2.8.2. Táblaszegély

Súlyozási tényező: 1,5

Kizárólag olyan táblaszegély (17. ábra) fogadható el, amely:

- legalább 50%-ban lágyszárú növényzettel borított,
- átlagos szélessége legalább 3 méter, legfeljebb 20 méter,
- jellemzően sávszerű kiterjedésű termeléssel nem érintett földterület,
- a tábla szántott területével egy egységet képez, ugyanakkor annak művelésétől elkülönül,
- közvetlenül, egybefüggően legalább 30 méter hosszan határos, és
- a teljes sáv szélességében mesterséges elem legfeljebb 2 méter hosszan szakíthatja meg.

17. ábra – Táblaszegély

2.8.3. Erózióvédelmi sáv

Súlyozási tényező: 1,5

Olyan fás vagy lágyszárú növényzettel borított terület, ami a rétegvonallal párhuzamosan helyezkedik el és kifejezett rendeltetése a vízerózió megakadályozása (18. ábra), mérséklése.

Az erózióvédelmi sáv a HMKÁ 5 ben foglaltak alapján kialakítandó.

18. ábra – Erózióvédelmi sáv

2.8.4. Magányosan álló fa

Súlyozási tényező: 1,5

Kizárólag olyan a MePAR-ban lehatárolt jelenleg az 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 2.§. n) pontja szerint védett elszigetelten álló magányos fák (19. ábra) fogadhatóak el, amelyek legalább 4 méter átmérőjű lombkoronával rendelkeznek és szántóterületen helyezkednek el.

TILOS!

A vonatkozó rendelet szerint a magányos fát nem lehet kivágni.

19. ábra – Magányosan álló fa

2.8.5. Fa- és bokorcsoport

Súlyozási tényező: 1,5

Kizárólag olyan a MePAR-ban lehatárolt fa-, és bokorcsoportok (20. ábra) fogadhatóak el, amelyek az **Egységes kérelem rendelet szerint** védettek:

- 5000 négyzetméternél kisebbek,
- jellemzően nem vonalas kiterjedéssel rendelkeznek és legalább 50%-ban fásszárú növényekkel borítottak,
- legalább 20%-ban, gyeppel felszínborítással is történő érintkezés esetén pedig legalább 50%-ban szántóval vannak körülveve.

A lehatárolt fa-, és bokorcsoportok minden esetben kizárólag szántón helyezkedhetnek el.

 TILOS!

A vonatkozó **Feltételelesség rendelet szerint**, a fa- és bokorcsoport területén bármilyen mezőgazdasági talajmunka végzése.

 KIVÉTEL!

A visszafásítás vagy a gyeppel felszínborítás helyreállítása érdekében történő előkészítő beavatkozás elvégezhető.

20. ábra – Fa-, és bokorcsoport

2.8.6. Fás-cserjés sáv

Súlyozási tényező: 1,0

Olyan terület fogadható el fás-cserjés sávként (21. ábra), amely:

- legalább 50%-ban fásszárú vegetációval borított,
- legkevesebb 3 méter, legfeljebb 20 méter átlagos szélességgel rendelkezik,
- jellemzően sávszerű kiterjedésű,
- a tábla szántott területétől fizikailag elkülönül,
- teljes sáv szélességében lágyszárú növényzet legfeljebb 5, mesterséges elem legfeljebb 2 méter hosszán szakíthatja meg és
- a szántott területtel legalább 30 méter hosszán szomszédos, a teljes fás sáv elem kerületének kevesebb, mint 30%-a érintkezik állandó gyeppel területtel

21. ábra – Fás sáv

2.8.7. Parlagon hagyott földterület

Súlyozási tényező: 1,0

A parlagon hagyott terület (21. ábra) legrövidebb pihentetési időtartama január 1.-jétől augusztus 31.-ig terjedő időszak.

! FONTOS

A parlagon hagyott területet a pihentetési időszak alatt sem vetni, sem pedig betakarítani nem lehet.

A pihentetés időszaka alatt gondoskodni kell a talaj növényborítottsággal vagy a tarlómaradványok fennhagyásával történő takarásáról.

A parlagon hagyott területen a kultúrállapot fenntartása érdekében megengedett a tisztító kaszálás, a szárzúzás és a tisztító legeltetés, azonban a kaszálék lehozatala tilos augusztus 31.-ig. .

! FONTOS

A HMKÁ 8 előírás alapján parlagon hagyott földterületbe az AÖP parlag és az Agrár-környezetgazdálkodás (továbbiakban AKG) zöldugar¹⁵ is beszámít abban az esetben, ha megfelelnek a parlag előírásainak.

Az öt évnél hosszabb ideig a HMKÁ 8. keretében nem termelő területként elszámolt parlagon hagyott területet továbbra is szántóterületnek kell tekinteni.

21. ábra – Parlag

ELTÉRÉS A 2023-AS KÉRELMEZÉSI ÉVBEN!

Magyarország él a 2022/1317/EU végrehajtási rendeletben foglalt eltérés lehetőségével és engedélyezi a gazdálkodók számára, hogy a Feltételesség kereteiben tervezett parlag esetében, területein kizárólag a Minisztérium által közzétett listában szereplő élelmiszer célú növénykultúrát termesszen. Kukoricát és szójababot azonban ennek ellenére sem engedélyezett termesztani ezeken a területeken.

! KIVÉTEL!

A mentesség nem vonatkozik az AÖP-ban nem termelő tájképi elemek és területek minimális arányára vonatkozó vállalást választó mezőgazdasági termelőkre.

15 VP4-10.1.1-21 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés pályázati felhívás 15. melléklet 110. pont

2.8.8. Nem termelő beruházás keretében, szántóföldön létrehozott erózióvédelmi létesítmény

Súlyozási tényező: 2,0

Kizárólag a MePAR-ban lehatárolt, nem termelő beruházás keretében, szántóföldön létrehozott erózióvédelmi létesítmény.

2.8.9. Szántóföldi művelés alatt nem álló vízvédelmi sáv

Súlyozási tényező: 1,5

A HMKÁ 4 előírás szerinti és kizárólag olyan a MePAR-ban lehatárolt a felszíni vízfolyások partvonalától mért 5 méter, tavak mentén 20 méter széles vízvédelmi sávok (22.ábra) fogadhatók el, amelyeken nem végeznek mezőgazdasági termelést.

A meghatározott védőtávolságok szervestrágya esetében nem vonatkoznak az itatóhelyet megközelítő legeltetett állatok által elhullatott trágyára.

! TILOS!

Az elszámolással érintett vízvédelmi sávokon mezőgazdasági termelést végezni, kivéve a mezőgazdasági kultúrállapot fenntartása érdekében végzett legeltetést, kaszálást és mechanikai gyomirtást.

22. ábra – Vízvédelmi sáv

2.8.10. Ökológiai jelentőségű másodvetés

Súlyozási tényező: 0,3

Ökológiai jelentőségű másodvetés (23. ábra) a tárgyévre az egységes kérelemben bejelentett első növény betakarítása után és a következő év első növényének vetése előtt, tárgyév október 1.-jéig legalább két fajból vetett növényállomány - mely minden komponense eltér a tárgyév és a következő év főnövényétől -, amelyet::

- zöldtrágyának vagy téli takarónövénynek használnak, és
- a következő évi első növény vetése előtt beforgatnak vagy bedolgoznak,
- Egységes kérelemben előzetesen bejelentésre kerül, és a vetést követően 15 napon belül rögzítésre kerül
- vetéstől számított legalább 60 napig jelen van a gazdálkodó földterületén,
- a vetéstől a beforgatásig tilos a növényvédőszer – beleértve a csávázott vetőmag – használata.

Csak olyan másodvetés fogadható el ökológiai jelentőségűnek, amely a Feltételesség rendeletben felsorolt fajokból áll (I.számú melléklet).

23. ábra – Ökológiai másodvetés (forrás: Lajtamag Kft.)

2.8.11. Nitrogénmegkötő növényvel bevetett terület

Súlyozási tényező: 1,0

Kizárólag olyan a MePAR-ban támogatható terület fogadható el nitrogénmegkötő növényvel bevetett területként (24. ábra), a feltételességről szóló rendelet mellékletében felsorolt fajokból, vagy azok keverékéből, illetve a fajtalistában szerepő nitrogénmegkötő növény és egyéb növény keverékével van bevetve, amely keverékben a nitrogénmegkötő növény aránya meghaladja az 50%-ot..

! FONTOS

A nitrogénmegkötő növény csak abban az esetben kerül elfogadásra, ha az adott kultúrák a lent jelölt időpontokban találhatóak a területen:

- **évelő növények esetében május 1-től szeptember 30-ig**
- **egynyári növények esetében április 1-től június 20-ig**
- **szója esetében május 15-től július 15-ig**
- **zöldborsó esetében április 15 től – június 10-ig**
- **lóbab esetében április 15-től június 30-ig**
- **közönséges vagy veteménybab esetében május 10-től július 20-ig**

! TILOS!

Az egynyári növények esetén a vetéstől a betakarításig, évelő növények esetén az igénylés naptári évének azon részében, amely alatt a növény a területen van, tilos növényvédő szert és csávázott vetőmagot használni, kivéve, ha az évelő növényvel bevetett terület a vetést követő évben vagy években kerül elszámolásra.

24. ábra – Bíborhere (mint nitrogénmegkötő növény)

2.8.12. Kis kiterjedésű tavak

Súlyozási tényező: 1,5

Kizárólag olyan a MePAR-ban lehatárolt, a HMKÁ rendelet szerint védett kis kiterjedésű tavak (25. ábra) fogadhatóak el, amelyek:

- legalább 0,01 hektár és legfeljebb 0,5 hektár területűek,
- mezőgazdaságilag időszakosan sem hasznosítottak, vagy
- nyílt vízfelülettel és
- maximum 10 méter széles part menti vegetációval szegélyezettek, vagy
- legalább időszakosan vízjárta, de a száraz időszakokban is állandó, a vizes élőhelyekre jellemző növényzettel borított, mélyebb fekvésű területek

25. ábra – Kis kiterjedésű tó

! FONTOS

A HMKÁ rendelet szerinti védett tavakat a fenti követelményeknek megfelelően meg kell őrizni. A kis kiterjedésű tavak esetében a terület nagyságába beszámítható a partja mentén fekvő legfeljebb 10 méter széles vegetációs sáv is.

2.8.13. Kis vizes élőhelyek

Súlyozási tényező: 2,0

MePAR-ban rögzített vizes élőhely (26. ábra). A MePAR-ban rögzített, a szántó táblára korlátozódó vizes élőhelyként olyan terület fogadható el, ami:

- vízborítottsággal rendelkezik vagy vízjárta terület vagy vízvisszatartásra használják; és
- nem minősül kis tónak, halastónak vagy víztározónak; és
- medre nem lehet bélelt vagy szilárd burkolatú; és
- üde lágyszárú növényzet, ill. part menti vegetációra jellemző növényfajok jelenlétét mutatja; és
- minimum 5000 négyzetméter területű, teljes egészében leigényelt objektum.

A HMKÁ 8 előírás keretében elszámolható a nem termelő beruházások keretében vagy egyéb módon létrehozott és az egységes kérelemben bejelentett vizes élőhely. Egy kis vizes élőhely egy termelő egyetlen táblájának részeként igényelhető le.

26. ábra – Vizes élőhely

2.8.14. Teraszok

Súlyozási tényező: 2,0

Kizárólag olyan a MePAR-ban lehatárolt szántóterületen elhelyezkedő mesterséges tereplépcsők - amelyek legalább 1 méter magasak és hosszuk legkevesebb 10 méter -, a HMKÁ rendelet szerint védettek, tehát megőrzésük kötelező.

A teraszok (27. ábra) a kérelembeadás során vonalasan kerülnek megjelenítésre, 2 méter szélességgel számolhatóak el¹⁶ a Feltételesség előírásában.

27. ábra – Teraszos művelés

Valamennyi mezőgazdasági terület tekintetében a tájképi elemek megőrzése, továbbá a sövények és a fák kivágásának tilalma a madarak költési és fiókanevelési időszakában

A Feltételesség rendelet előírásai szerint – jelenleg 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 1. számú melléklet 7.2. pontja - tilos fát, bokrot és sövényt kivágni a március 1. és augusztus 31. közötti költési és fiókanevelési időszakban (28. ábra).

28. ábra – Madárfészek

MENTESSÉG

A HMKÁ 8 nem termelő tájképi elemek és területek minimális arányára vonatkozó előírása alól mentesülnek azok a gazdaságok, amelyek:

- 10 hektárnál kevesebb szántót művelnek,
- a támogatható mezőgazdasági területük több mint 75%-a állandó gyepterület;
- a szántóterület több mint 75%-át
  - gyeper, vagy
  - egyéb egyévi takarmánynövény, vagy
  - parlagon hagyott földterület, vagy
  - hüvelyes növények, vagy
  - ezek kombinációjának termesztésére használnak.

16 Ez azt jelenti, hogy a teraszok minden egyes métere 2 m²-nek felel meg.

2.9. HMKÁ 9 Környezeti szempontból érzékeny állandó gyepterületként¹⁷ megjelölt gyepterületek átállításának vagy felszántásának tilalma a Natura2000 területeken

Az előírás célja az élőhelyek, fajok, biológiai sokféleség és táj védelme és fenntartása, melyet két hazai jogszabály¹⁸ is meghatároz.

Ezen előírásba kerültek be a JFGK-ként is megjelenő uniós Natura irányelvek előírásai, melyek a vadon élő madarak, állatok és növények védelmének követelményei közül a környezeti szempontból érzékeny állandó gyepterületre vonatkoznak.

! TILOS!

A környezeti szempontból érzékeny Natura2000 gyepterületek¹⁹ átalakítása (pl. erdőtelepítés) és felszántása.

29. ábra – Natura2000 gyepterület

17 Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet hatálya alá tartozó, Natura 2000 területnek minősülő és a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben (a továbbiakban: MePAR) lehatárolt tematikus fedvény szerinti földterület.

18 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet és 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet

19 A Natura2000 területeken található, környezeti szempontból érzékeny állandó gyepterületek indikatív mérete összesen 448.119,98 hektár.

Mellékletek

I. számú melléklet - Ökológiai jelentőségű másodvetések fajlistája

Lóbab (*Vicia faba* var. *major*)
Szegletes lednek (*Lathyrus sativus*)
Takarmánybükköny (*Vicia sativa*)
Hajdina (*Fagopyrum esculentum*)
Mézontófü (Facélia) (*Phacelia tanacetifolia*)
Alexandriai here (*Trifolium alexandrinum*)
Cirok (*Sorghum vulgare*)
Kerti zsázsa (*Lepidium sativum*)
Fehérvirágú csillagfürt (*Lupinus albus*)
Sárga virágú csillagfürt (*Lupinus luteus* L.)
Kék virágú csillagfürt (*Lupinus angustifolius* L.)
Édes csillagfürt (fehér, sárga vagy kék virágú) (*Lupinus alba*)
Somkóró (*Melilotus albus*)
Perzsahere (*Trifolium resupinatum*)
Vöröshere (*Trifolium pratense* L.)
Fehérhere (*Trifolium repens* L.)
Korcshere (*Trifolium hybridum*)
Szöszösbükköny (*Vicia villosa* Roth)
Bíborhere (*Trifolium incarnatum*)
Olaszperje (*Lolium multiflorum*)
Olajretek (*Raphanus sativus* L. var. *oleiformis* Pers.)

Fehérmustár (*Sinapis alba*)
Takarmányrepce (*Brassica napus*)
Zöld rozs (*Secale cereale*)
Sziki kender (*Crotalaria juncea* L.)
Négermag (*Guizotia abyssinica*)
Abesszin vagy etiópaii mustár (*Brassica carinata*)
Fekete zab (*Avena strigosa*)
Pannonbükköny (*Vicia pannonica*)
Len (*Linum usitatissimum*)
Takarmánybaltacim (*Onobrychis viciifolia*)
Meliorációs retek (*Raphanus sativus* var. *longipinnatus*)
Magvas gomborka (*Camelina sativa*)
Takarmányborsó (*Pisum sativum*)
Olasz muhar (mohar) (*Setaria italica* L.)
Szarvaskerep (*Lotus corniculatus*)
Édeskömény (*Foeniculum vulgare*)
Szudánifű (*Sorghum sudanense*)
Tehénborsó (*Vigna unguiculata*)
Görögszéna (*Trigonella foenum-graecum*)
Fénymag (*Phalaris canariensis*)

II. számú melléklet - Nitrogénmegkötő növényfajok listája

Megnevezés	Típus
Fehérvirágú somkóró (<i>Melilotus albus</i>)	évelő
Szegletes lednek (<i>Lathyrus sativus</i> L.)	egyéves
Csicseriborsó (<i>Cicer arietinum</i> L.)	egyéves
Tarka koronafürt (<i>Securigera varia</i>)	évelő
Keleti kecskeruta (<i>Galega orientalis</i> L.)	évelő
Szarvaskerep (<i>Lotus corniculatus</i> L.)	évelő
Fehér virágú csillagfürt (<i>Lupinus albus</i> L.)	egyéves
Sárga virágú csillagfürt (<i>Lupinus luteus</i> L.)	egyéves
Kék virágú csillagfürt (<i>Lupinus angustifolius</i> L.)	egyéves
Édes csillagfürt (fehér, sárga vagy kék virágú) (<i>Lupinus alba</i>)	egyéves
Lucerna (<i>Medicago sativa</i> L.)	évelő
Komlós lucerna (<i>Medicago lupulina</i>)	évelő
Sárkerep lucerna (<i>Medicago falcata</i>)	évelő
Tarkavirágú vagy homoki lucerna (<i>Medicago x. varia</i>)	évelő
Baltacim (<i>Onobrychis viciifolia</i> Scop.)	évelő
Takarmányborsó (<i>Pisum sativum</i> L.)	egyéves

Bíborhere (<i>Trifolium incarnatum</i> L.)	egyéves
Vöröshere (<i>Trifolium pratense</i> L.)	évelő
Fehérbere (<i>Trifolium repens</i> L.)	évelő
Perzsahere (<i>Trifolium resupinatum</i> L.)	egyéves
Alexandriai here (<i>Trifolium alexandrinum</i>)	egyéves
Korcshere (<i>Trifolium hybridum</i>)	évelő
Görögszéna (<i>Trigonella foenum-graecum</i> L.)	egyéves
Lóbab (<i>Vicia faba</i> L.)	egyéves
Pannonbükköny (<i>Vicia pannonica</i> Cr.)	egyéves
Tavaszi bükköny (<i>Vicia sativa</i> L.)	egyéves
Szója (<i>Glycine max</i> L.)	egyéves
Szöszös bükköny (<i>Vicia villosa</i>)	egyéves
Közönséges vagy veteménybab (<i>Phaseolus vulgaris</i> L.)	egyéves
Lencse (<i>Lens culinaris</i>)	egyéves
Zöldborsó (<i>Pisum sativum</i>)	egyéves
Sárgaborsó (<i>Pisum sativum</i>)	egyéves

Rövidítések jegyzéke

AKG	Agrár-környezetgazdálkodási Program
AÖP	Agro-ökológiai Program
EB	Európai Bizottság
EFA	Ökológiai fókuszterületek
EMGA	Európai Mezőgazdasági Garanciaalap
EMVA	Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap
HMKÁ	Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot
JFGK	Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmény
KAP	Közös Agrárpolitika
KM	Kölcsönös megfeleltetés
MePAR	Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer
ÖKO	Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
ST	Súlyozási tényező

Jogszabályok gyűjteménye

A 2023-2027-es támogatási ciklusra vonatkozóan egyes jogszabályok változni fognak, illetve hatályukat veszítik, továbbá új jogszabályok hatályba lépése is várható.

A Feltételeesség az Európai Unió alábbi irányelveinek való megfeleltetést szolgálja:

- Az Európai Parlament és a Tanács 2009/147/EK irányelve (2009. november 30.) - a vadon élő madarak védelméről;
- A Tanács 92/43/EGK Irányelve (1992. május 21.) - a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről;
- Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve (2000. október 23.) - a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról;
- A Tanács 91/676/EGK irányelve (1991. december 12.) - a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről;

Az irányelveknek való megfeleltetés garantálásával a Feltételeesség a vonatkozó hazai és nemzetközi stratégiáknak megfelel, azok megvalósítását támogatja.

További vonatkozó uniós rendeletek:

- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2021/2115 RENDELETE
- a közös agrárpolitika keretében a tagállamok által elkészítendő stratégiai tervhez (KAP stratégiai terv) nyújtott, az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által finanszírozott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1305/2013/EU és az 1307/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről
- A Bizottság 639/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelete (2014. március 11.) - a közös agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 1307/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet kiegészítéséről és X. mellékletének módosításáról;
- Az Európai Parlament és a Tanács 1307/2013/EU rendelete (2013. december 17.) - a közös agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint a 637/2008/EK és a 73/2009/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről;

- A Bizottság (EU) 2022/1317 végrehajtási rendelete (2022. július 27.) - az (EU) 2021/2115 európai parlamenti és tanácsi rendeletől a földterület jó mezőgazdasági és környezeti állapotára vonatkozó 7. és 8 előírás (GAEC-előírások) alkalmazása tekintetében a 2023. igénylési évre biztosított eltérésről

Nemzeti jogszabályok:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet - az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet - a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól
- 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet - az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról
- VP4-10.1.1-21 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés pályázat
- 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet - a levegő védelméről
- 10/2015. (III. 13.) FM rendelet - az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről
- 94/2015. (XII. 23.) FM rendelet - az elháríthatatlan külső ok (vis maior) esetén alkalmazandó egyes szabályokról és a vis maiorral összefüggő egyes miniszteri rendeletek módosításáról

Ábrajegyzék

1. ábra – Előírások szerinti lehetőségek a gazdálkodók számára	10
2. ábra – HMKÁ 8 előírása	15
3. ábra – Állandó gyepterület.....	17
4. ábra – Vizes élőhely.....	19
5. ábra – Tarlóégetés.....	20
6. ábra – Vízfolyás menti védelmi sáv	21
7. ábra – Teraszos művelés 12%-nál meredekebb lejtőn	23
8. ábra – Erózióvédelmi sáv kialakításának szabályai.....	24
9. ábra – Mulccsal takart talajfelszín.....	25
10. ábra – Főszabály szerinti megfelelés	27
11. ábra – Másodvetés (pl. fehérmustár) beillesztése a vetésváltásba.....	29
12. ábra – Vetésváltás a rugalmasság adta lehetőségek figyelembevételével.....	29
13. ábra – Vetésváltás értelmezése a mentesség figyelembevételével (búza, kukorica).....	30
14. ábra – Biológiai sokféleség.....	32
15. ábra – Példa a HMKÁ 8 előírás teljesíthetőségére.....	33
16. ábra – Gémeskút.....	35
17. ábra – Táblaszegély	35
18. ábra – Erózióvédelmi sáv	36
19. ábra – Magányosan álló fa	37
20. ábra – Fa-, és bokorcsoport.....	38
21. ábra – Fás sáv	39
21. ábra – Parlag.....	41
22. ábra – Vízvédelmi sáv.....	43
23. ábra – Ökológiai másodvetés (forrás: Lajtamag Kft.)	44
24. ábra – Bíborhere (mint nitrogénmegkötő növény).....	45
25. ábra – Kis kiterjedésű tó	46
26. ábra – Vizes élőhely.....	47
27. ábra – Teraszos művelés.....	48
28. ábra – Madárfészek.....	49
29. ábra – Natura2000 gyepterület	50

Felelős kiadó: Győrffy Balázs elnök, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
Szerzők: a NAK munkatársai
Kreatív vezető: Nagy-Nizák Júlia
Kiadvány - és borítóterv: Kecseti Lídia
Grafikai tervező, tördelő: Horváth Győző
Kiadja: Nemzeti Agrárgazdasági Kamara –minden jog fenntartva
Kiadás: 2023.

ISBN: 978-615-5307-98-0

A szerkesztés 2023. február 27-én zárult.

BESZÉLJEN FALUGAZDÁSZÁVAL!

NEMZETI
AGRÁRGAZDASÁGI
KAMARA

1115 Budapest, Bartók Béla út 105-113.
Telefon: +36 80 900 365
ugyfelszolgalat@nak.hu
www.nak.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TERSEGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

Az EMVA támogatások végrehajtására kijelölt hatóság
a Miniszterelnökség Vidékfejlesztési Program Irányító Hatósága.